سؤال‌های امتحانی

۱۲۷- درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخّص کنید.

الف) قدیمی‌ترین تاریخ دربارهٔ تیمور کتاب «انوار سهیلی» است.

ب) امیر علیشیر نوایی «محاکمةاللغتین» را به ترکی نوشت.

پ) در سبک عراقی کسانی کتاب‌ها را به نثر فنی بازنویسی می‌کردند.

ت) ظهیرالدّین بابر کتاب «بابرنامه» را به زبان ترکی نوشت. (برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

ث) «ستایش خرد، شادی‌گرایی، وصال» از ویژگی‌های فکری شعر سبک خراسانی است. (برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

ج) نثر فنّی در قرن هفتم به اوج خود رسید و در قرن هشتم تا سیطرهٔ تیموریان ضعیف شد. (برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

چ) کتاب «ظفرنامهٔ شامی» قدیمی‌ترین تاریخ نوشته‌شده دربارهٔ فتوحات چنگیز است. (هماهنگ کشوری ـ خرداد ۱۴۰۲)

ح) ملا حسین واعظ کاشفی، «کلیله و دمنه» را به انشای دورهٔ خود بازگرداند و آن را انوار سهیلی نامید. (هماهنگ کشوری ـ خرداد ۱۴۰۲)

خ) به‌کارگیری نشانهٔ «مر» در سبک عراقی دیده نمی‌شود.

د) جایگاه تخلص در انتهای قصیده در سبک عراقی تثبیت گردید.

ذ) مدعیان عرفان به اقتضای زمانه با مغولان کنار آمده بودند.

ر) مغولان به تصوف اعتقاد داشتند و آن را رواج دادند. جاهای خالی را با واژه‌های مناسب کامل کنید.

۱۲۸- در متن زیر دو جمله نادرست است، شمارهٔ آن‌ها را بنویسید.

«در سبک عراقی، تاریخ نویسی به اسلوب ساده رواج یافت. در مقدمهٔ بابرنامه که قدیمی‌ترین تاریخ نوشته‌شده دربارهٔ تیمور است، این ساده‌نویسی (۱) (۲)

به خوبی قابل مشاهده است. تاریخ‌نویسی از اوایل دورهٔ مغول به سبب علاقهٔ شدید آنان به ثبت وقایع مربوط به پدران و اجدادشان شروع شد و در

دورهٔ تیموری هم قدری ادامه یافت. البته باید توجه داشت که این سادگی نثر همه جا یکسان نیست و نثر سادهٔ این دوره را می‌توان فصیح و بلیغ دانست.» (۳) (۴)

۱۲۹- جاهای خالی را با واژهٔ مناسب پر کنید.

الف) استفادهٔ کم از «ایدون، ایدر، ابا، همی و اندر»، از ویژگی‌های قلمرو ..... سبک عراقی است.

ب) توجه به علوم ادبی از جمله بیان و بدیع از ویژگی‌های قلمرو ..... سبک عراقی است.

پ) شعر این دوره (سبک عراقی) از دربار بیرون آمد. ..... از رونق افتاد. ..... عارفانه و عاشقانهٔ اصیل رواج می‌یابد.

ت) در قلمرو ..... سبک عراقی مقام معشوق اندک‌اندک متعالی می‌گردد تا آن‌جا که گاه با ..... یکی می‌شود.

ث) «انوار سُهیلی» نام کتاب ..... بعد از بازنویسی است.

ج) اساساً مهم‌ترین ویژگی زبانی سبک عراقی، ..... است که گاه در یک شعر کوتاه نیز در کنار هم دیده می‌شود. (هماهنگ کشوری ـ شهریور ۱۴۰۲)

چ) ملا حسین واعظ کاشفی، کتاب «کلیله و دمنه» را به انشای دورهٔ خود بازگرداند و آن را ..... نامید. (هماهنگ کشوری ـ شهریور ۱۴۰۲)

۱۳۰- چه اندیشه و تفکراتی سبب رواج تصوّف بعد از حملهٔ مغول شد؟

۱۳۱- ویژگی‌های زبانی نثر در سبک عراقی را بنویسید.

۱۳۲- کتاب «کلیله و دمنه» را چه کسی به انشای دورهٔ خود بازنویسی کرد؟

۱۳۳- چرا تاریخ‌نویسی در دوران مغول و تیموریان رواج پیدا کرد؟

۱۳۴- عبارت «امیر تیمور به من دستور داد که ساده بنویسیم، به طوری که عامه مردم بفهمند» دربارهٔ کدام اقدام تاریخی است؟

۱۳۵- ویژگی‌های نثر سبک عراقی را از نظر قلمرو ادبی بنویسید.

۱۳۶- چرا ادیبان در عصر تیمور به ظاهرسازی و صنایعی مثل استعارات دور از ذهن و آوردن سجع‌های متوالی و بی‌روح توجّه کردند؟

۱۳۷- در هر یک از موارد زیر، واژهٔ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (هماهنگ کشوری ـ خرداد ۱۴۰۲)

الف) امیر علیشیر نوایی کتاب (بابرنامه ـ محاکمةاللغتین) را به ترکی نوشت.

ب) نویسندهٔ کتاب محاکمةاللغتین (ظهیرالدّین بابر ـ امیر علی‌شیر نوایی) است.

۱۳۸- پیامد مربوط به هریک از موارد زیر در قلمرو فکری نثر عراقی را به آن وصل کنید.

الف) نبودن استادان بزرگ و از بین رفتن حوزه‌های علمی

ب) کشتن یا متواری‌ساختن فضلا و نابودی کتابخانه‌ها

پ) کنارآمدن طبقهٔ عرفا به مناسبت زمانه با مغولان

۱) اصالت خود را از دست دادند و به شرح اصطلاحات و پیچیده جلوه‌دادن عرفان پرداختند.

۲) تحقیق و تتبع بین علما و ادبیان سستی یافت.

۳) از صحت و اتقان مطالب کاسته شد.

Scanned with CamScanner

۱۳۹- هر یک از موارد زیر مربوط به کدام قلمرو از ویژگی‌های شعر یا نثر سبک عراقی است؟ (هماهنگ کشوری ـ شهریور ۱۴۰۲)

الف) تثبیت جایگاه تخلص در انتهای قالب غزل

ب) ظاهرسازی و تصنع در کتاب‌های مصنوع و متکلف

۱۴۰- هر یک از موارد زیر مربوط به کدام قلمرو از ویژگی‌های شعر یا نثر سبک عراقی است.

الف) رواج اندیشه‌هایی چون بی‌اعتباری دنیا و اعتقاد به قضا و قدر

ب) در هم آمیختن مختصات نو و کهن

پ) روی‌آوردن به سجع‌های متوالی و بی‌روح در کتاب‌های مصنوع و متکلف

۱۴۱- با توجه به بیت «اگر چو مرغ بنالم، تو همچو سرو ببالی/ وگر چو ابر بگریم، تو همچو غنچه بخندی» کدام ویژگی ادبی شعر سبک عراقی برجسته‌تر است؟ (هماهنگ کشوری ـ شهریور ۱۴۰۲)

۱۴۲- مفاهیم عرفانی شعر سبک عراقی را بنویسید.

۱۴۳- ویژگی فکری معادل در سبک عراقی را مقابل هر یک از ویژگی‌های فکری سبک خراسانی بنویسید.

الف) ستایش خرد ←

ب) وصال ←

پ) باور به اختیار و اراده ←

۱۴۴- کدام بیت مربوط به سبک عراقی است؟چرا؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

الف) ز منجنیق فلک سنگ فتنه می‌بارد / من ابلهانه گریزم به آبگینه حصار

ب) عشق و درویشی و انگشت‌نمایی و ملامت / همه سهل است تحمل نکنم بار جدایی

۱۴۵- دو مورد از ویژگی‌های فکری سرودهٔ زیر را بنویسید.

«عشق شوری در نهاد ما نهاد / جانِ ما در بوتهٔ سودا نهاد

گفت‌وگویی در زبان ما فکند / جست‌وجویی در درون ما نهاد

از خمستان جرعه‌ای بر خاک ریخت / جنبشی در آدم و حوا نهاد

دم‌به‌دم در هر لباسی رخ نمود / لحظه‌لحظه جای دیگر پا نهاد» «فخرالدّین عراقی»

۱۴۶- در بیت «رفت آن مسکین و سالی در سفر/ در فراق دوست سوزید از شرر» کدام واژه بیانگر یکی از ویژگی‌های قلمرو فکری شعر سبک عراقی است؟ (هماهنگ کشوری ـ شهریور ۱۴۰۲)

۱۴۷- با توجه به ابیات زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (هماهنگ کشوری ـ خرداد و شهریور ۱۴۰۲)

«ز دو دیده خون فشانم ز غمت شب جدایی / چه کنم که هست این‌ها گل باغ آشنایی

در گلستان چشمم ز چه رو همیشه باز است / به امید آن‌که شاید تو به چشم من درآیی

سرِ برگ گل ندارم، ز چه رو روم به گلشن / که شنیده‌ام ز گل‌ها همه بوی بی‌وفایی»

الف) با توجه به فضای حاکم بر ابیات، شعر مربوط به سبک خراسانی است یا عراقی؟ یک دلیل بیاورید.

ب) ترکیب «شب جدایی» چه آرایه‌ای دارد؟

پ) با توجه به درون‌مایه و قافیه، قالب شعر چیست؟

ت) در بیت سوم، ترکیب «بوی بی‌وفایی شنیدن» آرایهٔ «حس‌آمیزی» را پدید آورده است یا «حسن تعلیل»؟

ث) مفهوم «انتظار و شکیبایی در عشق» در کدام بیت آمده است؟

ج) از ویژگی‌های زبانی «کم‌شدن لغات اصیل و جایگزینی لغات عربی» دیده می‌شود یا «به کار بردن» «در» به جای اندر»؟

۱۴۸- با توجه به ابیات زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (هماهنگ کشوری ـ خرداد ۱۴۰۲)

«آتش است آب دیدهٔ مظلوم / چون روان گشت، خشک و تر سوزد

تو چو شمعی از او هراسان باش / کاوّل، آتش ز شمع سر سوزد»

الف) یک مورد از ویژگی‌های فکری بیت اول را بنویسید.

ب) در بیت دوم «مشبّهٌ‌به» و «وجه‌شبه» را مشخص کنید.

۱۴۹- با توجه به متن زیر به پرسش‌های داده‌شده، پاسخ دهید.

«مجموعه‌ای می‌بایست از هر دو عالم روحانی و جسمانی که هم محبت و بندگی به کمال دارد و هم علم و معرفت به کمال دارد تا بار امانت مردانه و عاشقانه در سفت جان کشد.» «نجم‌الدّین رازی»

الف) درست یا نادرست بودن عبارات زیر را تعیین کنید.

۱) ترکیب «در سفت جان کشیدن» کنایه از حمل‌کردن است. ۲) ترکیب «بار امانت» اضافهٔ استعاری است.

ب) یک مورد از ویژگی‌های فکری متن را ذکر کنید.

Scanned with CamScanner

۱۵۰- غزل زیر را از مولانا بخوانید.

«هین سخن تازه بگو تا دو جهان تازه شود — وارهد از حدّ جهان بی حد و انـدازه شود
خاک سیه بر سر او کز دم تو تـازه نشد — یا همگی رنگ شود یا همه آوازه شود
هر که شدت حلقهٔ در زود برد حقّهٔ زر — خاصه که در باز کنی، محرم دروازه شود
آب چه دانست که او گوهر گوینده شود؟ — خاک چه دانست که او غمزهٔ غمّازه شود؟
روی کسی سرخ نشد بی‌مدد لعل لبت — بی تو اگـر سـرخ بـود از اثـر غـازه شود
ناقهٔ صالح چو ز کُه زاد یقین گشت مرا — کـوه پـی مـژدهٔ تـو اشتر جـمـازه شود
راز نهان‌دار و خمش ور خمشی تلخ بود — آن‌چه جگرسوزه بود باز جگرسازه شود»

الف) دو مورد از ویژگی‌های زبانی:

ب) ویژگی فکری حاکم بر غزل:

پ) چهار مورد از ویژگی‌های ادبی غزل:

ت) نشانه‌های هجایی بیت اول غزل:

نشانه‌های هجایی مصراع اول	
نشانه‌های هجایی مصراع دوم	

۱۵۱- دو مورد از ویژگی‌های ادبی بیت‌های زیر را بنویسید.

«در بزم زِ رخسار دو صد شمع برافروز — وز لعل شکربار مـی و نقل فروریز
هر ساعتی از غمزه فریبی دگـر آغاز — هر دم ز کرشمه شر و شوری دگر انگیز»

۱۵۲- ویژگی‌های زبانی ابیات فردوسی را با حافظ مقایسه کنید.

«نـگـه کـرد سـهـراب و آمـدش ننگ — برآشفت و تیز انـدر آمـد بـه جنگ
چـو سـهـراب را دیـد گـردآفـریـد — کـه بـر سـان آتـش هـمـی بردمید
سـر نـیـزه را سـوی سـهـراب کـرد — عـنـان و سـنـان را پـر از تـاب کـرد» «فردوسی»

«ای نسیم سحر آرامـگـه یـار کجاست — منزل آن مه عاشق‌کش عیّار کجاست
شب تار است و ره وادی ایمن در پیش — آتـش طـور کجا موعد دیـدار کجاست
هر که آمد به جهان نقش خرابی دارد — در خرابات بگویید که هشیار کجاست
آن کس است اهل بشارت که اشارت داند — نکته‌ها هست بسی محرم اسرار کجاست» «حافظ»

۱۵۳- با اشاره به یک ویژگی زبانی بگویید که کدام‌یک از دو بیت زیر نزدیک به سبک خراسانی و کدام‌یک نزدیک به عراقی است.

۱) هـر سحر از عشق دمـی می‌زنم — روز دگـر مـی‌شـنـوم بـر ملا
۲) فضایل تو چو ابرست و من صدف که ازو — همی‌ستانم قـطـره همی‌کنم گوهر

۱۵۴- مضمون این بیت با کدام ویژگی ادبی شعر سبک عراقی مرتبط است؟

«ور تو تشبیه کنی بزم ملک را در شعر — چز به آراسـتـه گلزار مکن، گو نکنم»

۱۵۵- کدام‌یک از این دو عبارت از «انوار سهیلی» است؟ چرا؟

۱) رای گفت برهمن را که شنودم مثل دو دوست که به تضریب نمّام و سعایت فتّان چگونه از یکدیگر مستزید گشتند و به عداوت و مقاتلت گرایید تا مظلومی بی‌گناه کشته شد.

۲) رای گفت برهمن را شنیدم داستان دوستان که به سعی غمّازی مفسد کار ایشان به عداوت انجامید، بی‌گناهی به قتل رسید.

۱۵۶- کدام مورد از ویژگی‌های فکری شعر، «سبک عراقی» است؟

الف) درهم‌آمیختگی مختصات نو و کهن، در شعر این دوره کاملاً بارز است.

ب) گرایش به تصوف موجب رواج اندیشه‌هایی مانند بی‌اعتباری دنیا در شعر شد.

۱۵۷- کدام‌یک از موارد زیر از ویژگی‌های زبانی سبک عراقی محسوب می‌شود؟ (نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۱) در شعر این دوره کاربرد غزل بیشتر شد و جایگاه تخلّص در انتهای آن تثبیت گردید.

۲) شعر این دوره از دربار خارج شد، قصیده از رونق افتاد و غزل عارفانه و عاشقانه رواج یافت.

۳) به‌کارگیری حرف نشانهٔ «مر» در کنار مفعول جمله کم شده است.

۱۵۸- در هر یک از متن‌های زیر، کدام جمله درست نیست؟

الف) از دیگر ویژگی‌های نثر این دوره، ۱) ورود لغات قبایل مختلف ترک و عرب به زبان فارسی است که در دورهٔ تیمور سرعت رشد آن بیشتر شد. ۲) اما این جریان فارسی دیری نپایید. ۳) سلطان حسین بایقرا و امیر علی‌شیر نوایی در حوزهٔ ادبی هرات، ترکی‌گویی و ترکی‌نویسی را تشویق می‌کردند. ۴) به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات نثر از ویژگی‌های دیگر این دوره است.

Scanned with CamScanner

ب) بعد از حملهٔ مغول و خدشه‌دارشدن غرور و احساسات ملی ایرانیان ۱) نیاز به سخنان آرام‌بخش و توجه به امور اخروی بیشتر می‌شود و ۲) این امر باعث رواج بیشتر تصوف می‌گردد. ۳) برخی اندیشه‌ها از جمله بی‌اعتباری دنیا و باور به اختیار رواج بیشتری می‌یابند.

پ) ۱) نثر فنی کم‌کم در قرن هفتم ضعیف می‌شود و در قرن هشتم با سیطرهٔ تیموریان از میان می‌رود. ۲) ملاحسین واعظ کاشفی کلیله و دمنه را به انشای دورهٔ خود بازمی‌گرداند و آن را «انوار سهیلی» می‌نامد. ۳) تاریخ‌نویسی در این دوره به اسلوب ساده رواج می‌یابد. ۴) نثر سادهٔ این دوره همه‌جا فصیح و بلیغ است.

(برگرفته از کنکور سراسری)

۱۵۹- کدام گزینه از ویژگی‌های قلمرو ادبی سبک عراقی نیست؟

۱) فراوانی قالب غزل و تثبیت جایگاه تخلص در آن

۲) درهم‌آمیختگی مختصات نو و کهن

۳) توجه به علوم «بیان» و «بدیع»

۴) شعر این دوره از دربار بیرون آمد، قصیده از میان رفت و غزل عرفانی و عاشقانهٔ اصیل رواج یافت.

۱۶۰- همهٔ گزینه‌ها از مفاهیم عرفانی شعر عراقی است به‌جز گزینهٔ ..... .

۱) پرهیز از زهد ریایی ۲) توجه به صفای درون ۳) توجه به پالایش درون ۴) برتری عقل بر عشق

۱۶۱- «لغات فارسی «اصیل» کم‌شده، استعمال «مر» تقریباً کم است و واژه‌های «ایدون، ایدر، ابر» بسیار اندک به کار می‌رود»، از ویژگی‌های قلمرو ..... سبک ..... است.

۱) زبانی ـ خراسانی ۲) زبانی ـ عراقی ۳) ادبی ـ خراسانی ۴) فکری ـ عراقی

۱۶۲- کدام گزینه دربارهٔ مقایسهٔ ویژگی‌های فکری سبک خراسانی و عراقی به ترتیب درست نیست؟

۱) ستایش خرد ـ ستایش عشق

۲) رواج روحیهٔ پهلوانی و حماسی ـ رواج روحیهٔ عرفانی و اخلاقی

۳) معشوق آسمانی ـ معشوق زمینی

۴) باور به اختیار و اراده ـ باور به قضا و قدر

۱۶۳- کدام گزینه دربارهٔ ویژگی‌های زبانی نثر دورهٔ تیموریان درست نیست؟

۱) نثر اکثر کتاب‌های این دوره ساده است.

۲) نویسندگان کتاب‌ها را به نثر فنی بازنویسی می‌کردند.

۳) قدیمی‌ترین تاریخ دربارهٔ تیمور، کتاب ظفرنامهٔ شامی است.

۴) ورود لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی سرعت گرفت.

۱۶۴- «محاکمة‌اللغتین» اثر کیست و به چه زبانی نوشته شده است؟

۱) ظهیرالدّین بابر ـ ترکی ۲) امیر علی‌شیر ـ ترکی ۳) امیر علی‌شیر ـ فارسی ۴) ظهیرالدّین بابر ـ فارسی

۱۶۵- همهٔ گزینه‌ها ویژگی قلمرو فکری نثر دورهٔ تیموری است، به‌جز گزینهٔ ..... .

۱) از نظر فکری به علت انقراض نسل فضلا و از بین رفتن کتابخانه‌ها، از صحت و اتقان مطالب کاسته شد.

۲) به علت نبودن استادان بزرگ و از بین رفتن حوزه‌های علمی، تحقیق و تتبع بین علما و ادیبان سستی یافت.

۳) طبقهٔ عرفا هم کم‌کم اصالت خود را از دست دادند و کتب عرفانی اصیلی نوشته نشد.

۴) از سیطره و نفوذ زبان عربی در زبان فارسی کاسته شد و ادبای بزرگ عربی‌نویس پیدا نشدند.

۱۶۶- همهٔ گزینه‌ها از ویژگی‌های فکری سبک عراقی است، به‌جز ..... .

۱) بازتاب بیشتر علوم در شعر

۲) غم‌گرایی

۳) واقع‌گرایی با توجه به دنیای بیرون

۴) رواج روحیهٔ عرفانی و اخلاقی

۱۶۷- کدام گزینه نادرست است؟

۱) بعد از حملهٔ مغول، غرور و احساسات ملی ایرانیان خدشه‌دار شد و احتیاج به سخنان آرام‌بخش و توجه به امور دنیوی بیشتر احساس می‌شد.

۲) ملاحسین واعظ کاشفی، کتاب کلیله و دمنه را به انشای دورهٔ خود بازگرداند و آن را «انوار سُهیلی» نامید.

(هماهنگ کشوری ـ خرداد ۱۴۰۲)

۱۶۸- باور به اختیار در کدام‌یک از ابیات دیده می‌شود؟

۱) سعدی چو گرفتار شدی تن به قضا ده / دریا دُر و مرجان بود و هول و مخافت

۲) عاشق چه کند گر نکشد بار ملامت / با هیچ دلاور سپر تیر قضا نیست

۳) آن‌چه سعی است من اندر طلبت بنمایم / این‌قدر هست که تغییر قضا نتوان کرد

۴) چرخ بر هم زنم ار غیر مرادم گردد / من نه آنم که زبونی کشم از چرخ فلک

۱۶۹- مهم‌ترین ویژگی زبانی سبک عراقی را در کدام بیت می‌توان دید؟

۱) شب سیاه بدان زلفکان تو ماند / سپید روز به پاکی رخان تو ماند

۲) گشت آگاه زان گزیده‌خصال / صفتش فهم کرد از استدلال

۳) مر ابرار را حضرتش مستقر / مر احرار را درگهش ملتجا

۴) ای کریمی که خوی و عادت تو / خالص بر و محض احسان است

Scanned with CamScanner